

Kualiti hidup dan tahap pendidikan isi rumah di pinggir bandar di Malaysia: Satu penerokaan isi rumah di Mukim Rawang II, Selangor

Wan Maznah Wan Harun¹, Azahan Awang¹, Shamsuddin Man²

¹Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia,
²Department of Production Technology, German Malaysian Institute, 43000 Kajang, Selangor

Correspondence: Wan Maznah Wan Harun (email: masmerah04@gmail.com)

Abstrak

Kualiti hidup dan pendidikan adalah dua aspek saling mempengaruhi antara satu sama lain. Kualiti hidup isi rumah secara objektif tergambar dari tahap pendidikan, jumlah pendapatan yang diperolehi, tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan. Pendidikan juga faktor kepada peningkatan kualiti hidup isi rumah. Kualiti hidup meningkat seiring dengan peningkatan tahap pendidikan sesebuah isi rumah. Isi rumah berpendidikan tinggi mampu memperolehi pekerjaan baik dengan gaji yang lumayan serta dapat menggunakan barangan dan perkhidmatan yang diingini. Realitinya hari ini, ramai isi rumah yang berpendidikan tinggi tetapi tidak mampu mencapai kualiti hidup seperti yang diingini terutamanya di bandar besar. Adakah perkara seperti ini turut berlaku ke atas isi rumah pinggir bandar. Maka kertas ini bertujuan menganalisis kualiti hidup isi rumah pinggir bandar berdasarkan perbezaan tahap pendidikan ketua isi rumah (KIR). Reka bentuk kajian yang digunakan ialah kaedah tinjauan dengan mengedarkan borang soal selidik kepada KIR di Mukim Rawang II. Analisis data dilakukan dengan menggunakan perisian Winsteps versi 3.72.3 dan *Statistical Package for Science Social* (SPSS). Nilai kebolehpercayaan item ialah 0.91 menggambarkan kecukupan item untuk mengukur konstruk kualiti hidup. Nilai pengasingan item ialah 3.10, berupaya memisahkan item kepada tiga kumpulan mengikut tahap kesukaran. Ujian ANOVA menunjukkan terdapat perbezaan kualiti hidup isi rumah yang signifikan mengikut tahap pendidikan KIR iaitu $F(df = 6,79, P < .01) = 4.503$.

Katakunci: isi rumah pinggir bandar, jumlah pendapatan isi rumah, konsumsi isi rumah, kualiti hidup, tahap pendidikan isi rumah, tabungan isi rumah

Quality of life and educational level of sub-urban households in Malaysia: An analysis of Mukim Rawang II households, Selangor

Abstract

Quality of life and educational attainment are two mutually influencing and qualifying factors. Households quality of life reflects the household members' level of education, amount of income earned, savings, and consumption of goods and services. By the same token, the members' educational attainment reflects their quality of life as a household. Theoretically, households with higher education as exemplified by sub-urban households, are able to obtain a lucrative pay and consume more of the desired goods and services. Empirically, however, there are increasing evidence to the contrary in Malaysia: many household members are highly educated but are unable to achieve the desired quality of life in urban areas. This study sought to examine this apparent contradiction in Mukim Rawang II, Selangor. Primary data were gathered from randomly sampled 86 household heads and statistically analysed. The findings revealed a difference in the quality of life of households by educational attainment levels of household heads as evidenced by $F(df = 6.79, P < .01) = 4,503$.

Keywords: household level of education, household income, household savings, household consumption, quality of life, suburban households

Pengenalan

Kualiti hidup masyarakat berkait rapat dengan tahap pendidikannya. Kebanyakan negara di dunia termasuk Malaysia menggunakan pendidikan sebagai salah satu indikator dalam pengukur kualiti hidup. Hubungan kualiti hidup dan pendidikan adalah berbentuk vice versa, saling mempengaruhi antara satu sama lain. Kualiti hidup isi rumah meningkat apabila terdapat peningkatan tahap pendidikan di kalangan isi rumah. Peningkatan kualiti hidup seterusnya turut menjadi perangsang kepada peningkatan tahap pendidikan bagi ahli isi rumah yang lain di masa hadapan. Isi rumah yang mendapat pendidikan tinggi lebih berpeluang untuk mendapatkan pekerjaan dengan gaji yang lebih baik berbanding isi rumah berpendidikan rendah dan yang tidak mendapat pendidikan formal.

Kualiti hidup merupakan konsep dinamik, berubah mengikut ruang dan masa. Pada hari ini, keperluan dan keinginan manusia semakin kompleks serta berubah mengikut gaya hidup. Kualiti hidup yang dinikmati pada hari ini tidak menjamin kelangsungan hidup yang berkualiti, selesa dan penuh kegembiraan di masa hadapan. Peningkatan kos hidup, kemelesetan ekonomi dan isu pembandaran memberi tekanan kepada isi rumah pinggir bandar. Justeru itu, kajian kualiti hidup perludiberi penekanan agar sentiasa relevan dengan keperluan isi rumah di pinggir bandar yang terkesan dengan pembangunan yang pesat di pusat bandar. Kajian ini bertujuan untuk menganalisis kualiti hidup isi rumah pinggir bandar berdasarkan perbezaan tahap pendidikan. Adakah wujud perbezaan kualiti hidup ekonomi dari segi pendapatan isi rumah mengikut tahap pendidikan. Pengukuran tahap pendidikan terhadap kepada tahap pendidikan ketua isi rumah (KIR) sahaja. Aspek kualiti hidup yang dikaji meliputi pendapatan, tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan oleh isi rumah. Penerokaan secara mendalam turut dijalankan dengan menganalisis keupayaan setiap isi rumah dalam mencapai kualiti hidup berasaskan tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan. Adakah kualiti hidup isi rumah dalam amalan menabung dan penggunaan barangan dan perkhidmatan turut berbeza mengikut tahap pendidikan KIR.

Konsep kualiti hidup

Istilah kualiti dan kesejahteraan hidup sering kali diguna secara bertukar ganti. Sesetengah pengkaji membincangkan kualiti dan kesejahteraan hidup sebagai satu konsep yang sama berdasarkan pengukuran secara objektif dan subjektif. Ada sebahagian yang menghadkan kajian kualiti hidup berdasarkan aspek objektif, manakala kesejahteraan hidup kepada aspek subjektif. Kajian yang dilakukan oleh Ross & Willigen (1997) membincangkan pendidikan dan hubungannya dengan aspek kualiti hidup secara subjektif. Kualiti hidup merupakan kebajikan individu dari aspek objektif seperti pendapatan, pekerjaan dan serta persekitaran tempat kerja serta meliputi aspek subjektif berkaitan dengan kepuasan (Aceleanu, 2012). Kualiti hidup merangkumi segala keperluan seseorang individu dari aspek kepuasan kebendaan, kesihatan, pendidikan, keselamatan, keselesaan tempat tinggal, keseronokan dan bebas dari permasalahan (Ezhwan et al., 2012).

Kajian kesejahteraan hidup yang dijalankan oleh Giambona et al. (2014) menggunakan empat dimensi utama dalam mengukur tahap kesejahteraan hidup iaitu kewangan, pemilikan rumah, barangan dan kesihatan serta persekitaran. Sementara itu, ada sebahagian pengkaji yang membezakan konsep kualiti hidup dan kesejahteraan hidup dengan jelas. Menurut Nurizan (1998) kajian kualiti dan kesejahteraan hidup dapat dibezakan berdasarkan cara pengukuran dan penilaian di mana kualiti hidup biasanya diukur secara objektif, manakala kesejahteraan hidup diukur secara subjektif. Menurutnya lagi, penggunaan pendekatan objektif dan subjektif secara bersama menjadikan kajian kualiti hidup lebih bermakna jika pengukuran secara objektif dan subjektif dijalankan serentak. Constanza et al. (2007) menyatakan kualiti hidup merujuk kepada keperluan asas untuk hidup, keselamatan, kasih sayang yang bersifat objektif

dipenuhi. Sementara kesejahteraan hidup pula dinilai berdasarkan kebahagiaan, kepuasan hidup, utiliti atau kebajikan individu yang berbentuk subjektif.

Dalam kajian ini, istilah kualiti hidup digunakan untuk menganalisis kualiti hidup isi rumah pinggir bandar berdasarkan perbezaan tahap pendidikan. Aspek yang diukur meliputi kesenangan dalam bentuk material seperti pendapatan, tabungan, pemilikan dan penggunaan barangan serta perkhidmatan berdasarkan keadaan realiti kehidupan mereka.

Kualiti hidup dan pendidikan

Kajian lepas menunjukkan peningkatan kualiti hidup individu, isi rumah dan masyarakat berkait rapat dengankemajuan pendidikan secara langsung mahupun tidak langsung. Kualiti hidup ekonomi isi rumah berpendidikan tinggi adalah lebih baik dari isi rumah yang tidak berpendidikan. Isi rumah berpendidikan cenderung untuk mempunyai pekerjaan yang baik; pendapatan dan taraf hidup yang tinggi; berkeupayaan untuk memiliki dan menggunakan barangan serta perkhidmatan yang lebih baik.

Kajian Ross dan Willigen (1997) yang mengkaji kualiti hidup secara subjektif mendapati terdapat perbezaan kualiti hidup antara individu berdasarkan tahap pendidikan. Individu yang mendapat pendidikan tinggi kurang berhadapan dengan masalah emosi, tekanan berbanding dengan individu yang mendapat pendidikan rendah yang mudah terdedah dengan tekanan, kebimbangan, kelesuan, sakit dan mudah marah. Tambah beliau lagi, individu yang kurang berpendidikan cenderung untuk mempunyai keseronokan, harapan, kegembiraan, kecergasan dan tenaga yang rendah.

Kajian kualiti hidup yang menyentuh aspek sosial juga menunjukkan terdapat perbezaan kualiti hidup berdasarkan tahap pendidikan individu. Individu yang berpendidikan tinggi mempunyai pendapatan, kesihatan dan bilangan ruang tamu kediaman yang lebih banyak berbanding dengan individu yang berpendidikan rendah (Javed et al., 2008). Begitu juga dengan wanita yang berpendidikan tinggi mempunyai kesedaran perancangan keluarga yang lebih baik.

Noval dan Garvi (2010) mendapati aspek kegembiraan individu berbeza mengikut tahap pendidikan yang diterima. Individu yang berpendidikan tinggi mendapat kepuasan apabila dapat membantu keluarga, mengikuti kursus dan melibatkan diri dengan aktiviti politik setempat berbeza dengan individu berpendidikan rendah yang lebih menjurus kepada penglibatan aktiviti keagamaan. Veenhoven (2010) juga berpendapat pencapaian pendidikan memberi kesan kepada kegembiraan dalam bentuk hubungan tidak linear. Hubungan signifikan antara keduanya akan hilang apabila sampai ke satu peringkat.

Kajian kesejahteraan hidup yang dijalankan oleh Azizah et al. (2013) ke atas petani menunjukkan terdapat perbezaan pendapatan di kalangan petani berdasarkan tahap pendidikan. Petani yang mendapat pendidikan serta boleh membaca memperolehi pendapatan yang tinggi melalui penggunaan teknologi moden dan lebih mudah menerima tunjuk ajar yang diberikan oleh pihak jabatan pertanian.

Metodologi

Kajian ini dijalankan ke atas isi rumah pinggir bandar di Mukim Rawang II, Selangor dengan menggunakan pendekatan kuantitatif dan reka bentuk tinjauan (*survey*). Responden dipilih berdasarkan rawak berstrata ke atas ketua isi rumah (KIR) di 12 buah kampung yang terletak di pinggir bandar raya Kuala Lumpur. Sebanyak 100 borang soal selidik telah diedarkan kepada setiap isi rumah yang terpilih dan dianalisis mengikut model pengukuran Rasch. Mengikut Rasch, saiz sampel yang diperlukan adalah memadai antara 66 hingga 144 responden di mana saiz 100 orang responden adalah bersesuaian dengan kebanyakan kajian yang dijalankan pada aras keyakinan 95% (Azrilah et al., 2013). Setelah dianalisis data diperolehi, respons yang boleh diguna ialah sebanyak 86 respons atau 86 KIR sahaja. Ini kerana respons dari 14 orang KIR yang lain adalah *misfit* dengan model dan digugurkan. Bilangan item kualiti hidup yang terpilih adalah sembilan. Item *Isi rumah ada menggunakan telefon bimbit* digugurkan kerana misfit.

Item setiap dimensi dibina mengikut Teori Respons Item (TRI) yang mengukur tahap kesukaran item dan kebolehan responden berdasarkan model pengukuran Rasch. Pengukuran tahap pendidikan tertinggi hanya melibatkan KIR, manakala pengukuran kualiti hidup melibatkan KIR dan keseluruhan ahli keluarga yang tinggal bersama. Kajian ini mengukur dimensi kualiti hidup berdasarkan pendapatan isi rumah, tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan.

Data dianalisis dengan menggunakan perisian Winsteps versi 3.72.3 dan *Statistical Package for Science Social* (SPSS) versi 21. Model Rasch dipilih berdasarkan keupayaannya untuk menganalisis sifat pendam (*latent trait*) dan keupayaan individu yang bertepatan dengan objektif kajian yang dijalankan. Melalui perisian Winsteps, ujian yang dijalankan ialah ujian polariti item, keseragaman dimensi, *item fit*, *person fit*, *item measure*, *person measure* dan ringkasan statistik. Perisian SPSS digunakan untuk mendapatkan jadual taburan silang (*cross-tabs*) dan ujian Anovabagi melihat kualiti hiduipisi rumah berdasarkan tahap pendidikan KIR.

Dapatan kajian dan perbincangan

Latar belakang responden

Kajian yang dijalankan melibatkan 86 responden yang terdiri dari 76 KIR Melayu, 6 KIR Cina dan 4 KIR India. Jadual 1 menunjukkan terdapat 86 KIR yang telah memberi respons sepadan dengan model yang digunakan. Dari jumlah tersebut, hanya terdapat 4% yang mendapat pendidikan tinggi di peringkat ijazah ke atas dan keempat-empatnya adalah dari KIR Melayu. KIR yang tidak bersekolah adalah seramai 5% yang terdiri dari 1 KIR Melayu, 2 KIR Cina dan 1 KIR India. Dalam kajian ini, tahap pendidikan tinggi merujuk kepada ijazah dan master; sederhana merujuk kepada SPM dan STPM atau yang setarafnya; dan pendidikan rendah merujuk kepada tahap pendidikan SRP. Tahap pendidikan tertinggi KIR yang paling ramai ialah Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) iaitu kira-kira 43%. Tahap pendidikan tertinggi bagi KIR Cina adalah setakat Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) dan pendidikan tertinggi KIR India ialah diploma. Dapatan ini menunjukkan tahap pendidikan yang diterima oleh KIR di kawasan pinggir bandar adalah sederhana bagi ketiga-tiga kaum.

Jadual 1. Pendidikan tertinggi KIR mengikut kaum

Bangsa	Melayu n	Cina n	India n	N	%
Tidak bersekolah	1	2	1	4	5
Sekolah Rendah	4	1	-	5	6
LCE/SRP/UPSR	16	1	2	19	22
MCE/SPM/SPMV	35	2	-	37	43
Pendidikan Tertinggi STPM/Sijil/Diploma	16	-	1	17	20
Ijazah	3	-	-	3	3
Master	1	-	-	1	1
Jumlah	76	6	4	86	100

Berdasarkan Jadual 2 terdapat 5% KIR tidak bersekolah dan menjalankan kerja kampung sebagai punca pendapatan. KIR yang berpendidikan setakat sekolah rendah turut menjalankan kerja kampung selain dari menjalankan perniagaan secara kecil-kecilan. KIR yang tidak bekerja di sebabkan faktor umur. KIR yang mendapat pendidikan sekolah rendah tidak ada yang bekerja dalam sektor kerajaan mahupun swasta. Ini membuktikan taraf pendidikan yang rendah menyukarkan KIR mendapatkan pekerjaan yang baik. Majoriti atau kira-kira 36% KIR yang mendapat pendidikan SPM berkerja dalam sektor swasta. Kebanyakan KIR yang berkelulusan SPM ini bekerja sebagai pemandu, kerani, operator pengeluaran kilang, buruh am, juruteknik, pengawal keselamatan dan tukang sapu. Peratusan kedua tertinggi ialah bekerja sendiri iaitu 11% sebagai kontraktor, tukang rumah, tukang paip, mekanik dan

kerja-kerja kampung yang tidak tetap. KIR yang mendapat pendidikan tinggi di peringkat ijazah dan master berupaya bekerja dalam sektor kerajaan dan swasta dengan dapat memberi kadar upah yang lebih baik. Sebanyak 10% KIR bekerja dalam sektor kerajaan seperti guru, pekerja pejabat, kerani, juruteknik dan tentera yang melibatkan 8 KIR Melayu dan 1 KIR India. Terdapat kira-kira 5% KIR yang bekerja sebagai peniaga iaitu 3 KIR Melayu dan 1 KIR Cina. KIR yang pencen adalah sebanyak 10% yang melibatkan semua KIR Melayu. Terdapat peratusan yang agak tinggi KIR yang tidak bekerja iaitu kira-kira 5% iaitu terdiri dari KIR Melayu berumur melebihi umur 50 tahun.

Jadual 2. Sektor pekerjaan KIR mengikut tahap pendidikan tertinggi

Sektor Pekerjaan	Kerajaan	Swasta	Peniaga	Bekerja Sendiri	Pencen	Tidak Bekerja	N	%
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)		
Tidak sekolah	-	-	-	4	-	-	4	5
Sekolah Rendah	-	-	1	2	1	1	5	6
LCE/SRP/PMR	1	4	1	6	4	3	19	22
MCE/SPM	2	22 (28)	2	9	2	-	37	43
STPM/ Diploma	5	5	-	4	2	1	17	20
Ijazah	1	2	-	-	-	-	3	4
Master	0	1	-	-	-	-	1	1
Jumlah	9 (10)	34(40)	4(5)	25(29)	9(10)	5(6)	86	100

Kualiti hidup dan tahap pendidikan KIR

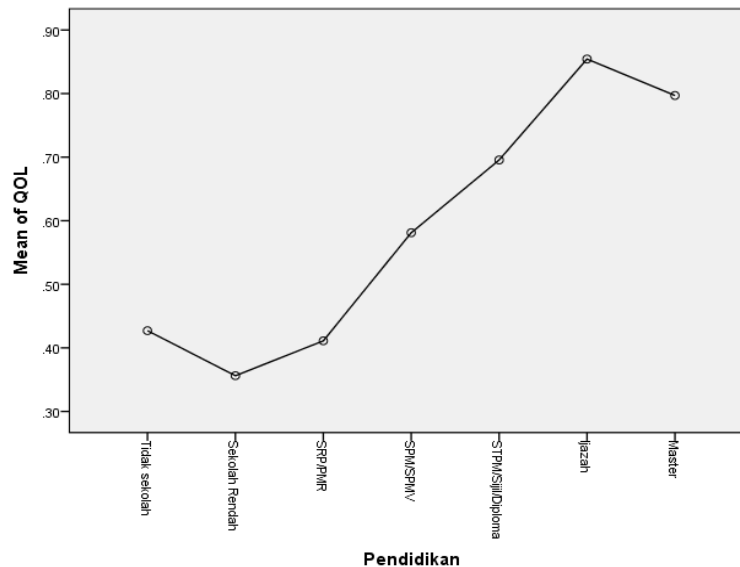
Jumlah pendapatan semua ahli keluarga dapat menunjukkan tahap kualiti hidup ekonomi bagi sebuah isi rumah dengan mudah. Jadual 3 menunjukkan terdapat 81% KIR di Mukim Rawang II mempunyai pendapatan kurang dari RM4000.00. Dari jumlah ini, kira-kira 68% melibatkan KIR yang tidak bersekolah, bersekolah rendah, lepasan SRP dan SPM. Sementara itu, KIR yang berpendapatan antara RM4,000.00 hingga RM8,000.00 sebulan adalah sebanyak 12% merangkumi KIR berpendidikan sederhana dan rendah. Terdapat 7% KIR yang berpendapatan melebihi RM8,000.00 sebulan.

Jadual 3. Jumlah pendapatan isi rumah mengikut tahap pendidikan tertinggi KIR

Pendidikan Tertinggi	Pendapatan (RM)			N	%
	<4,000.00 n (%)	4,000.00 – 8,000.00 n (%)	>8,000.00 n (%)		
Tidak bersekolah	4	-	-	4	5
Sekolah Rendah	5	-	-	5	6
LCE/SRP/PMR	17	2	-	19	22
MCE/SPM/SPMV	33	3	1	37	43
STPM/sijil/Diploma	11	5	1	17	20
Ijazah	-	-	3	3	4
Master	-	-	1	1	1
JUMLAH	70 (81)	10(12)	6 (7)	86	100

Semua KIR yang berpendidikan ijazah ke atas memperolehi pendapatan isi rumah melebihi RM8,000.00 sebulan. menunjukkan kualiti hidup berasaskan ekonomi isi rumah pinggir bandar di Mukim Rawang berbeza mengikut tahap pendapatan KIR. Tidak terdapat KIR yang tidak bersekolah, bersekolah rendah dan pendidikan tertinggi SRP mempunyai pendapatan antara RM4,000 hingga RM8,000.00 sebulan. Ini menunjukkan kualiti hidup ekonomi isi rumah pinggir bandar di Mukim Rawang berbeza mengikut tahap pendidikan tertinggi KIR. KIR yang berpendidikan tinggi cenderung untuk mempunyai pendapatan isi rumah yang tinggi berbanding KIR yang berpendidikan rendah.

Ujian Anovajuga turut menunjukkan kualiti hidup berdasarkan tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan isi rumah berbeza mengikut tahap pendidikan KIR dengan nilai $F(df = 6,79, P < .01) = 4.503$. Perbezaan kualiti hidup isi rumah mukim Rawang II mengikut tahap pendidikan KIR dapat dilihat seperti dalam Rajah 1. Kualiti hidup isi rumah meningkat seiring dengan peningkatan tahap pendidikan KIR kecuali tahap pendidikan master. Terdapat sedikit kelainan dapatan tentang kualiti hidup KIR yang tidak bersekolah. KIR yang tidak bersekolah menunjukkan kualiti hidup berasaskan penggunaan barangan dan perkhidmatan yang lebih tinggi dari KIR yang mendapat pendidikan sekolah rendah.

Rajah 1. Kualiti hidup berasaskan tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan mengikut tahap pendidikan KIR

Keupayaan isi rumah dalam mencapai kualiti hidup

Kualiti hidup isi rumah pinggir bandar di Rawang II initurut dikaji secara mendalam berdasarkan keupayaan isi rumah menyimpan wang untuk kegunaan di masa hadapan, penggunaan barangan dan perkhidmatan.

Ringkasan statistik dalam Jadual 4 dan 5 menunjukkan nilai kebolehpercayaan itemkualiti hidup dan kebolehpercayaan individu. Nilai kebolehpercayaan item yang diperolehi 0.91 menyamai dengan nilai kebolehpercayaan yang dicadangkan oleh model. Nilai 0.91 inidikategorikan sebagai nilai yang amat baik sertamenyamai nilai yang dicadangkanoleh model. Dapatan ini membuktikan kecukupanitem untuk mengukurkonstruk kualiti hidup (Fisher 2007 & Azrilah, 2013). Nilai pengasingan item iaitu3.10bermaksud item dapat diasingkankepada tiga kumpulan berbeza mengikut aras kesukaran.

Jadual 4. Pengukuran item kualiti hidup

	TOTAL	COUNT	MEASURE	MODEL	INFIT		OUTFIT	
	SCORE			ERROR	MNSQ	ZSTD	MNSQ	ZSTD
MEAN	45.1	86.0	.13	.24	1.04	.5	1.07	.8
S.D.	14.7	.0	.79	.02	.03	.4	.03	1.4
MAX	72.0	86.0	1.02	.30	1.08	1.3	1.12	1.4
MIN	28.0	86.0	-1.44	.22	.99	-.2	1.03	.2

REAL RMSE	.24	TRUE SD	.76	SEPARATION	3.10	ITEM RELIABILITY	.91
MODEL RMSE	.24	TRUE SD	.76	SEPARATION	3.18	ITEM RELIABILITY	.91
S.E. OF ITEM MEAN	= .28						

Jadual 5 menunjukkan nilai kebolehppercayaan individu 0.85 menghampiri nilai yang dicadangkan oleh model. Nilai pengasingan individu iaitu 2.36 melebihi nilai 2, memenuhi syarat minimum nilai pengasingan (Linacre, 2005). Nilai 2.36 ini menggambarkan isi rumah boleh diasingkan kepada dua kumpulan mengikut tahap kebolehan mereka.

Jadual 5. Pengukuran 86 orang isi rumah

	TOTAL	COUNT	MEASURE	MODEL	INFIT		OUTFIT	
	SCORE			ERROR	MNSQ	ZSTD	MNSQ	ZSTD
MEAN	146.1	71.0	.26	.16	1.00	.0	1.01	-.1
S.D.	15.9	.0	.45	.01	.30	1.3	.34	1.8
MAX	177.0	71.0	1.08	.20	1.71	2.6	2.24	5.4
MIN	85.0	71.0	-1.61	.16	.37	-3.4	.46	-3.8
REAL RMSE	.17	TRUE SD	.41	SEPARATION	2.36	ITEM RELIABILITY	.85	
MODEL RMSE	.16	TRUE SD	.41	SEPARATION	2.52	ITEM RELIABILITY	.86	
S.E. OF PERSON MEAN = .05								

Nilai purata keupayaan isi rumah 0.26 logit lebih tinggi dari nilai purata kesukaran item kualiti hidup iaitu 0.13 logit menggambarkan secara puratanya keupayaan isi rumah adalah melebihi dari kesukaran item kualiti hidup. Begitu juga dengan isi rumah yang paling tinggi kebolehan iaitu pada nilai 1.08 logit adalah lebih tinggi dari 1.02 logit iaitu nilai item kualiti hidup yang paling tinggi turut menggambarkan keupayaan isi rumah yang tinggi dalam mencapai kualiti hidup. Walau bagaimanapun, terdapat isi rumah yang mempunyai keupayaan paling rendah iaitu -1.61 logit iaitu berada di bawah dari item kualiti hidup paling rendah -1.44 logit.

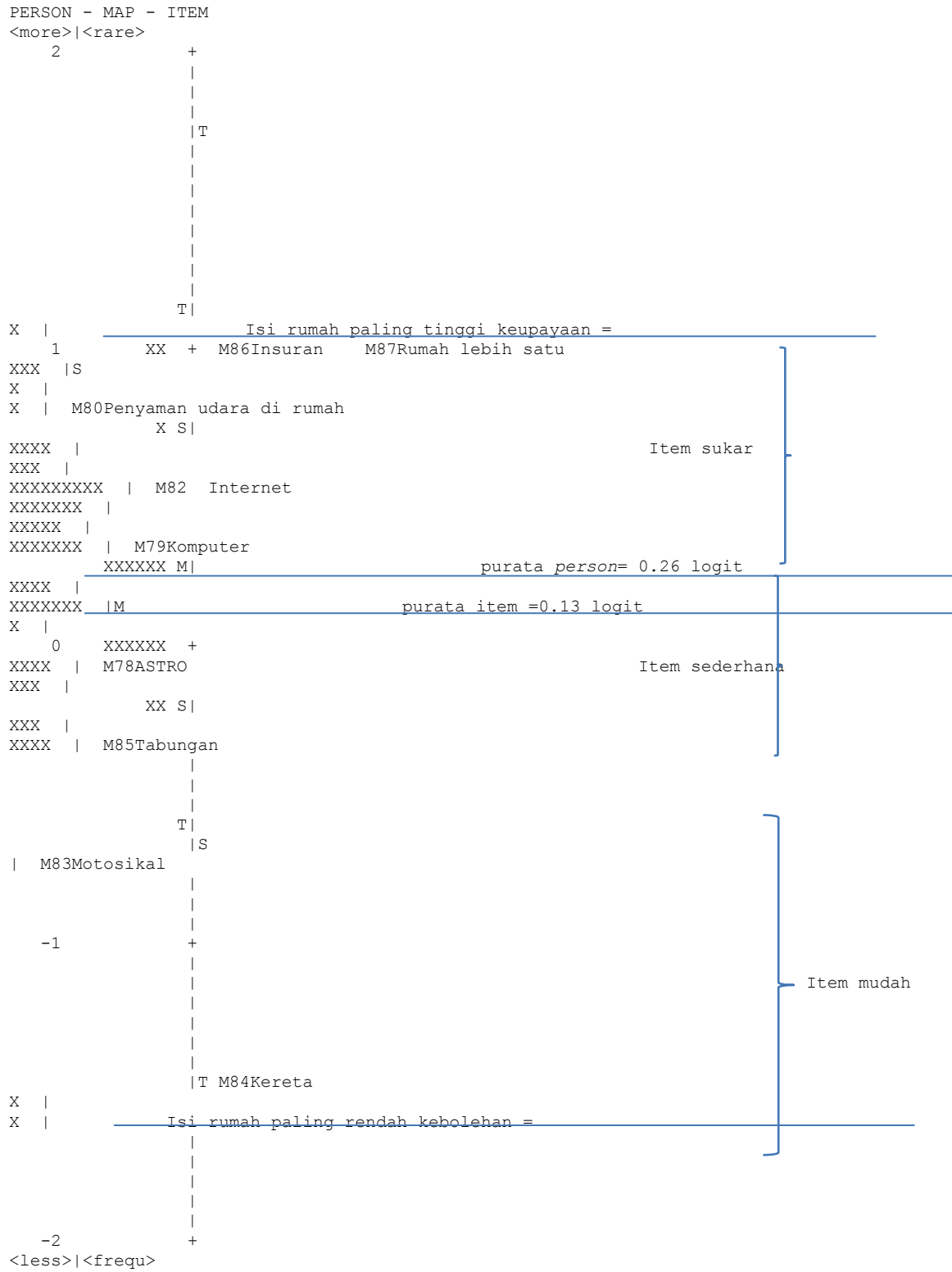
Analisis secara mendalam menunjukkan aspek kualiti hidup isi rumah pinggir bandar berdasarkan keupayaan menabung, penggunaan barangan dan perkhidmatan menepati jangkaan model (MNSQ = 1.04 [SE = 0.24]) seperti yang ditunjukkan dalam Jadual 6 di bawah. Antara aspek kualiti hidup yang paling menepati model ialah *Isi rumah ada membeli insuran* (MNSQ = 1.00 [SE = 0.23]). Manakala item *Isi rumah ada menggunakan motosikal* merupakan aspek kualiti hidup yang paling tidak menepati jangkaan model (MNSQ = 1.08 [SE = 0.25]) selain dari item *Isi rumah ada menggunakan kereta di rumah* (MNSQ = 1.07 [SE = 0.30]).

Jadual 6. Nilai MNSQ dan SE setiap item bagi konstruk kualiti hidup

Item	Kualiti hidup	Measure	MNSQ	SE
M86	Isi rumah ada membeli insuran.	1.02	1.00	0.23
M87	Isi rumah ada memiliki rumah lain selain dari tempat tinggal sekarang.	0.97	1.05	0.23
M80	Isi rumah ada menggunakan penyaman udara di rumah	0.81	1.04	0.23
M82	Isi rumah ada menggunakan internet di rumah.	0.56	0.99	0.22
M79	Isi rumah ada menggunakan komputer di rumah.	0.37	1.02	0.22
M78	Isi rumah ada menggunakan perkhidmatan ASTRO di rumah.	-0.07	1.07	0.22
M85	Isi rumah ada membuat tabungan untuk kegunaan di masa hadapan.	-0.33	1.04	0.23
M83	Isi rumah ada menggunakan motosikal.	-0.72	1.08	0.25
M84	Isi rumah ada menggunakan kereta.	-1.44	1.07	0.30
Purata		-0.10	1.04	0.27

Analisis keupayaan isi rumah dalam mencapai kualiti hidup

Penerokaan pencapaian kualiti hidup isi rumah pinggir bandar di Mukim Rawang II dibuat berdasarkan keupayaan isi rumah menabung, menggunakan barangan dan perkhidmatan. Peta item individu dalam Rajah 1 menunjukkan tahap kesukaran item kualiti hidup dan keupayaan isi rumah mencapai kualiti hidup.

Rajah 2. Peta item individu

Berdasarkan Rajah 2, nilai purata keupayaan individu ialah 0.36 logit adalah lebih tinggi dari nilai purata kesukaran item 0.13 logit. Perbezaan yang kecil antara nilai purata kesukaran item dengan nilai purata keupayaan isi rumah menunjukkan item yang digunakan bersesuaian dengan keupayaan responden. Nilai pengasingan item iaitu 3.10 logit bermakna item kualiti hidup boleh dipisahkan kepada tiga kategori iaitu item sukar, sederhana dan mudah. Berdasarkan amalan menabung, pemilikan dan penggunaan barangan serta perkhidmatan, terdapat lima item kualiti hidup palingsukar dicapai oleh isi rumah. Antara item sukar terdapat dua item yang paling sukar dicapai untuk dicapai oleh isi rumah iaitu M86 *Isi rumah ada membeli insuran* dan M87 *Isi rumah ada memiliki rumah lain selain yang diduduki*. Item sukar yang lain ialah M80 *Isi rumah ada menggunakan penyaman udara di rumah*, M8 *Isi rumah ada menggunakan internet di rumah* dan M79 *Isi rumah ada menggunakan komputer di rumah*. Sementara itu, item kualiti hidup sederhana ialah M78 *Isi rumah ada melanggan perkhidmatan ASTRO* dan M85 *Isi rumah ada menyimpan duit untuk kegunaan di masa hadapan*. Item M84 *Isi rumah ada memiliki kereta* dan N83 *Isi rumah ada memiliki motosikal di rumah* merupakan item mudah bagi isi rumah pinggir bandar.

Melalui analisis peta item individu dalam Rajah 3, keupayaan kualiti hidup isi rumah mukim Rawang dilihat dengan lebih mendalam. Terdapat penemuan diluar jangkaan tentang kualiti hidup berasaskan tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan bagi isi rumah yang mempunyai KIR berkelulusan tertinggi iaitu master. Isi rumah (45 5113172311) yang mempunyai KIR yang berkelulusan tertinggi dan berpendapatan melebihi RM8,000.00 sebulan tidak mencapai tahap kualiti hidup seperti yang dijangkakan. Selain itu terdapat isi rumah (41 5114127111, 13 2114137111 dan 94 9113233111) yang mempunyai KIR berpendidikan rendah serta jumlah pendapatan isi rumah di bawah RM4,000.00 berada di atas dari purata keupayaan kualiti hidup.

ITEM - MAP - PERSON

<rare>|<more>

Rajah 3. Peta individu

Perbincangan

Penemuan kajian menunjukkan kualiti hidup isi rumah pinggir bandar di Mukim Rawang II berbeza mengikut tahap pendidikan KIR. Semua isi rumah yang mempunyai KIR berkelulusan universiti mempunyai jumlah pendapatan melebihi RM8,000.00 sebulan dan tidak terdapat isi rumah yang mempunyai KIR yang tidak bersekolah, sekolah rendah dan berkelulusan SRP atau setaraf dengannya mempunyai pendapatan melebihi RM8,000.00 sebulan. Semua isi rumah yang mempunyai KIR yang tidak bersekolah dan bersekolah rendah mempunyai jumlah pendapatan dibawah dari RM 4,000.00. Majoriti isi rumah yang berpendapatan RM4,000.00 hingga RM8,000.00 sebulan adalah isi rumah yang mempunyai KIR berpendidikan sederhana iaitu SPM dan STPM atau setaraf. Ujian ANOVA turut memperlihatkan kualiti hidup isi rumah berasaskan tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan yang berbeza mengikut tahap pendidikan KIR yang signifikan $F(df = 6,79, P < .01) = 4.503$. Dapatan ini mengukuhkan teori ekonomi yang menyatakan kualiti hidup dapat ditingkatkan melalui pendidikan.

Analisis secara mendalam melalui pengukuran Rasch ke atas kualiti hidup berdasarkan aspek penggunaan barangan dan perkhidmatan menunjukkan hasil dapatan diluar jangkaan. Hasil kajian menunjukkan terdapat ketidakselarian kualiti hidup antara isi rumah berpendidikan tinggi, sederhana dan rendah. KIR berpendidikan tinggi dan berpendapatan melebihi RM8,000.00 menunjukkan pencapaian kualiti hidup sederhana. Dua dari empat isi rumah yang mempunyai KIR berpendidikan tinggi berada di atas dari purata item kualiti hidup dan purata *person*. Dua isi rumah lagi berada di bawah dari purata *person* dan item kualiti hidup. Isi rumah yang paling tinggi tahap keupayaan terdiri dari isi rumah yang mempunyai KIR berkelulusan diploma dan berpendapatan antara RM4,000.00 hingga RM8,000.00. Kecelaruhan ini menggambarkan seolah-olah wujud perbezaan maksud dan piawai kualiti hidup yang bersifat subjektif antara isi rumah yang berpendidikan tinggi, sederhana dan rendah terutamanya dalam aspek penggunaan barangan serta perkhidmatan. Isi rumah yang mempunyai KIR berpendidikan tinggi tetapi tidak menggunakan komputer, internet, ASTRO dan penyaman udara tidak bermakna mereka kurang gembira dan bahagia berbanding KIR yang mempunyai barangan tersebut. Besar kemungkinan isi rumah yang mempunyai KIR berpendidikan tinggi mendapat kegembiraan dan kepuasan yang berbeza dengan KIR berpendidikan rendah seperti dapatan kajian mana yang dikemukakan oleh Noval dan Garvi (2010).

Justeru itu untuk tujuan pemantapan kajian di masa hadapan, disarankan kajian kualiti hidup perlu mengambil kira pemahaman tentang konsep kualiti hidup yang berasaskan cita rasa dan kepuasan individu (Azahan et al., 2006) serta menggunakan pengukuran objektif dan subjektif secara serentak (Nurizan 1998).

Tinjauan berdasarkan Rajah 1, hasil kajian menunjukkan terdapat peningkatan kualiti hidup isi rumah berdasarkan tahap pendidikan KIR. Namun, peningkatan kualiti hidup ini menurun selepas tahap pendidikan ijazah. Penemuan ini mempunyai persamaan dengan kajian yang dijalankan oleh Veenhoven (2010) yang menyatakan kegembiraan individu dan tahap pendidikan mempunyai hubungan linear sehingga satu peringkat dan hilang apabila sampai ke satu peringkat yang lain.

Kesimpulan

Berdasarkan kajian yang dijalankan, dapatan keseluruhan menunjukkan terdapat perbezaan kualiti hidup isi rumah pinggir bandar yang signifikan berdasarkan tahap pendidikan KIR. Kualiti hidup ekonomi (pendapatan) isi rumah meningkat selari dengan peningkatan tahap pendidikan KIR. Isi rumah yang mempunyai KIR berpendidikan tinggi cenderung untuk mempunyai pendapatan yang tinggi dan sebaliknya. Begitu juga dengan kualiti hidup isi rumah berasaskan tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan meningkat seiring dengan peningkatan tahap pendidikan KIR.

Namun, melalui analisis mendalam, didapati isi rumah yang mempunyai KIR berpendidikan paling tertinggi di peringkat mastertidak menunjukkan kualiti hidup berasaskan tabungan, penggunaan barangan dan perkhidmatan yang tinggi seperti yang dijangkakan. Keadaan ini berkemungkinan besar ada perkaitan

dengan perbezaan pengertian dan konteks kualiti hidup yang diinginkan oleh KIR berpendidikan tinggi, sederhana dan rendah. Justeru itu, perlunya kajian kualiti hidup yang lebih mendalam dan terperinci dengan mengambil kira perpektif dan kehendak isi rumah pinggir bandar yang berbeza mengikut tahap pendidikan.

Rujukan

- Azahan Awang, Abdul Samad Hadi, Jamaluddin Md Jahi, Asmah Ahmad, Abdul Hadi Harman Shah (2006) Mendefinisi Semula Makana Kualiti Hidup Masyarakat Bandar Dalam Konteks Ilmu Sosial. *Malaysian Journal of Environmental Management* 1, 19 – 32.
- Azizah Md Yusuf, Jamal Ali, Roslina Kamaruddin (2013) Kesejahteraan hidup: Kajian petani di kawasan penanaman padi di negeri Perlis. *Prosiding Persidangan Kebangsaan Ekonomi Malaysia ke VIII (PERKEM VIII)*. Johor Baharu. 7 – 9 Jun 2013.
- Azrilah Abdul Aziz, Mohd Saidfudin Masodi, Azami Zaharim (2013) *Asas Model Pengukuran Rasch: Pembentukan Skala dan Struktur Pengukuran*. Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi.
- Aceleanu MI (2012) Link between education, employment and quality of life, the case of Romania. *Management and Marketing Challenges for the Knowledge Society* 7 (4), 717 – 730.
- Costanza R, Fisher B, Ali A, Beer C, Bond L, Boumans R, Danigelis N, Dickson J, Elliott C, Farley J, Gayer DE, Glenn LM, Hudspeth T, Mahoney D, McCahill L, McIntosh B, Reed B, Rizvi AAT, Risso, DM, Simpatico T, Snapp R (2007) Quality of life: An approach integrating opportunities, human needs, and subjective well-being. *Ecological Economics* 61, 267-276.
- Ezhwan Nur Arshad, Firdaus Ismail, Wan Zahari Wan Yusuff, Azmi Khames (2012) Kualiti Penduduk Felda di Wilayah Iskandar Malaysia. International Conference Innovation Technology for Sustainable Built Environment. Office of Research and Industrial, Community and Alumni Networking, Universiti Teknologi Mara. Bandar Baru Seri Iskandar, 16 – 17 April.
- Fisher WPJ (2007) Rating scale instrument quality criteria. *Rasch Measurement Transactions* 21(1), 1095
- Giambona F, Porcu M, Sulis I (2014) Does education affect individual well-being? Some Italian empirical evidences. *Open Journal of Statistics* 4, 319 – 329. Doi:10.4236/ojs.2014.45032.
- Javed ZH, Khilji BA, Mujahid M (2008) Impact of education on socio-economic status of villagers life: A case study of Shrien Wala village of Faisalabad District. *Pakistan Economic and Social Review* 46(2), 133 – 146.
- Linacre JM (2005) WINSTEPS: Multiple-choice, rating scale, and partial credit Rasch analysis [computer software]. MESA, Chicago.
- Noval BL, Garvi MG (2010) Emperical Relationship between Education and Happiness, Evidence from SHARE. Available from: <http://congresoreedes.unican.es/actas/PDFs/196.pdf>.
- Nurizan Yahaya (1998) Kualiti perubahan dan kualiti hidup. *Analisis* 5 (1 & 2), 133 – 149.
- Ross CE, Willigen MV (1997) Education and subjective quality of life. *Journal of Health and Social Behavior* 38(3), 275 – 297.
- Veenhoven R (2010) Capability and Happiness: Conceptual difference and reality link. *Journal of Socio-Economics* 39 (3), 344 – 350.